

A TISZTI BECSÜLET

AZ ÚJ KATONAI büntetőtörvény tárgyalása alkalmával az egész ország színe előtt ismét több oldalról szóba került a „tishti becsület“ fogalma és újból hallottuk azt a már sokszor és nem mindig minden célzatosság nélkül hangoztatott megállapítást, hogy nincsen kétféle becsület, tehát nem lehet külön tishti és polgári becsületről beszélni, mert a becsület csak egyféle.

Ez az egyszerű megállapítás magábvéve vitatható, mert hiszen az élet különféle megnyilatkozású becsületet ismer, mint nemzeti becsület, hazafiúi, hivatali, kari (testületi), egyéni, úri, paraszt-, betyár-, cigánybecsületet stb., amiből az látszik, hogy a becsület fogalma csak bizonyos vonatkozásban abszolút, de használható más, a társadalom és az egyének felfogását és tulajdonságait jellemző becsület-fogalmak kifejezésére is.

Ilyen egyszerű módon azonban nem lehet és nem is akarjuk ezt a kérdést elütni; elismerjük, hogy a becsület eszményi fogalmát tekintve nincs különbség és ezen az alapon rögtön ki is jelentjük, hogy semmi sem áll távolabb a tisztikartól, mint az, hogy éket verjen a tishti és polgári becsület közé. Miután azonban a kérdés napirenden van, érdemes annak lényegébe belenézni és tárgyilagosan megállapítani, hogy honnét származik tulajdonképpen a „tishti becsület“ fogalma és mennyiben van ennek az újból és újból felhangzó problémának, illetve a szembe-helyezkedő kritikának jogosultsága.

Mindenekelőtt hangsúlyozni kívánjuk, hogy e cikk nem akar polemizálni vagy vitát előidézni, szakszerű és tárgyilagos megvilágítása akar lenni e kérdésnek és ha valami különös célja van, az csakis az lehet, hogy hozzájáruljon az ellentétek és félremagyarázások kiküszöböléséhez.

Foglalkozunk először is a becsület fogalmával általában és azután nézzük, milyen fokon áll a becsületvédelem a társadalomban. Ez utóbbin pedig nemcsak a támadással szemben való eljárást értjük, tehát a passzív védelmet, hanem az aktív védelmet is, mely a becsület állandósítására és a támadások megelőzésére, röviden a becsület nevelésére irányul.

A fenti rövid példákkal is érintettük már, hogy a becsület fogalmát az életben különbözőképpen lehet felfogni és magyarázni, tehát különféleképpen értékelni és elbírálni is. Ennek nagyon sok oka van.

Első sorban a becsületnek magának a gyakorlati ítékezés szempontjából sokszor igen nehezen körvonalazható fogalma, a társadalom heterogén összetétele és ebből folyólag nem egységes felfogása, azután az egyes társadalmi osztályoknak és maguknak az egyéneknek különböző érzékenységi foka, ami viszont a műveltség fokával, az elfoglalt társadalmi helyzettel, a foglalkozás vagy hivatás ágával stb. van szoros összefüggésben, végül a társadalom és az egyesek közönyössége, mely az élet tülekedésében nem akarja vagy nem tudja mindig észrevenni azokat a jelenségeket, melyek a becsület fogalmát érintik. Lássuk csak ezeket a viszonyokat kissé közelebről és nézzük, hogy hogyan alkalmazkodik ezekhez a társadalomban a becsület védelme.

Valóban, aki sokat foglalkozott becsületügyekkel, tudja, hogy sokszor milyen nehéz a felelősség terhe alatt megállapítani, hogy valamely cselekmény az egyén vagy a testület becsületét érinti-e? Milyen nagy lelkiismeretesség, az ember és élet alapos ismerése szükséges akkor, midőn arról van szó, hogy valakinek a becsülete tekintetében a döntő szó kimondassék.

Mert a becsület fogalmát nem lehet úgy meghatározni, hogy abból minden alkalommal használható séma legyen, melyből minden adott esetben pontosan meg lehetne állapítani, hogy mi esik a becsület határain kívül és mi az, amit még annak a határain belül valónak lehet minősíteni. Sokszor a legbecsületesebb és legtisztább szándék is olyan eredményt hoz, ami a becsületügyi szempontból már súlyos kritika alá vonható.

Ha ilyen nehéz ezt az elfogulatlan bírónak a más dolgával szemben megállapítani, mennyivel nehezebb azt sokszor az események torlódásában vagy felindult lelkiállapotban az érdekeltnek magának eldönteni.

Sőt azzal sem mondunk újságot, hogy a becsület fogalma, mely az erkölcs fogalmával szoros vonatkozásban van, már csak azért sem mondható abszoltnak, mert az erkölcs az emberiség fejlődése, a fajbéli sajátságok, a társadalmi szokások és berendezkedések, a vallási és világnézeti szempontok szerint változásnak van alávetve. Ami valamikor erkölcsös volt, az ma erkölcstelenség lehet. A spártaiak nagy erénynek tartották, hogy gyenge testalkatú gyermekeiket a Taygetosba vetették; a rómaiaknál az atyák joga volt meghatározni, hogy a gyermek felneveltesék, vagy kitévessék-e; a nőablás és a leggyávabb módon végrehajtott vérbosszú egyes népeknél még ma is szokás, sőt dicsőség; a mezítelenség és a legerkölcstelenebb feleségcsábítás fokról-fokra kezdi magát szalonképessé tenni. Napjainkban a vallás- és felekezetenélküliség, nemkülönbön a kifinomult kulturáltság leple alatt sokan ellenségei annak, amit eddigi társadalmi törvényeink szerint erénynek tartottunk.

Ehhez járul még, hogy ami az egyik társadalmi osztálynál erkölcstelenség, az a másiknál nem az. Az egyes társadalmi osztályok azonban

sokszor nem határolhatók el éles határvonallal sem a műveltség és képzettség, sem pedig a származás szempontjából, amik egyébként erre mérvadók szoktak lenni. A határvonalon mozgók felfogása és alkalmazkodása eltéréseket mutat többnyire aszerint, amint azt az illető nevelése magával hozta.

Eme jelenségekkel párhuzamosan halad a becsület fogalmának magyarázata, alkalmazása és értékelése is. Az utolsó évtizedek modernséget és felvilágosultságot hajszoló élete különösen befolyással volt erre; az aggályos korrektség egyenes útja a katasztrófális események romboló hatása folytán itt-ott elgörbült.

Nem lehet tehát csodálkozni azon, hogy a becsületügyeket is más és más szempontok szerint fogják fel; még ugyanazon társadalmi osztályhoz tartozóknál is tapasztalhatják ezt, mihelyt különböző világnézeti vagy politikai szemszögből nézik a cselekményeket és igyekeznek annak híveket toborozni. A hazaárulás a mi felfogásunk szerint a legbecselelenebb cselekedet; a pacifisták egy része és a nemzetköziség hívei nyíltan hirdetik, hogy nem az; emlékezzünk vissza, hogy kemény meggyőződésű, erős jellemű hazafiakat sokszor társadalmi úton is megakartak bélyegezni és az elvi harcokat nyilvánvalóan az elvakultság okozta fogalomzavar folytán a becsület terére is át akarták vinni; most már olyan fogalmak is, mint pl. a gyávaság, mely mindenkoron jellemhibának ismertetett el, magyarázat alá vonatnak és vannak, akik azt állítják, hogy a gyávaság nem más, mint betegségi állapot, tehát általánosságban menteni igyekeznek és így tovább.

A becsület fogalmának ilyen különböző felfogása természetesen maga után vonja azt is, hogy a nagy társadalomban egységes irányítás és ellenőrzés hiányában az egyes cselekmények becsületbeli értékelése sem alakulhat ki egységesen. Amit az egyik becsületbevégonak ismer el, azt a másik nem tartja annak; amiért az egyik becsületében megtámadva érzi magát, az a másiknál szóra sem érdemes.

Így tehát a becsületvédelem is sokszor igen lanyha módon és különböző szempontok és eszközök igénybevételével történik. Az egyik a lovagias eljárást tartja kötelezőnek, a másik a törvény erejét veszi igénybe. A párbaj kiküszöbölésére irányuló törekvés különösen sokat hajt azok táborába, akik a becsületügyek, becsületbeli vádak és sértések tisztázására és azok megtorlására egyedül a bíróságot tartják illetékesnek.

A törvénynek a becsületvédelem szempontjából igen enyhe paragrafusai között a becsületügy azonban gyakran elvész; sokszor nem lehet a becsületbevégo ügyet annyira bizonyítani, hogy az ítéletre érett legyen, pedig mindenki érzi, hogy az el van bujtatva a paragrafusok és a védelem útvesztőiben; máskor pedig a sértő vagy vádló büntetlenül menekül, a sértett pedig ott marad megbélyegezve és ártatlanul meghurcolva.

A törvény betűi szerint sokszor valóban nem vonható valaki felelősségre olyan cselekményért, amiért az illető a lelkiismeret és becsületesség szava szerint még felelősséggel tartozik. Mert a törvény nem azt keresi, hogy az illető becsületbe vágó dolgot követett-e el, hanem azt, hogy elkövetett-e törvénybe ütköző büntetendő cselekményt?

A bírói eljárás hosszadalmassága, a tárgyalások teljes nyíltsága nagy hátrányt jelent a becsületvédelem szempontjából, mert a becsületet gyorsan kell reperálni s a nyílt tárgyaláson elhangzott vádak, még ha valótlank is, közzájára kerülnek.

Hányszor látjuk azt, hogy a sajtóban politikai eredmények érdekében egyes közéleti férfiakat egészen alantas szándékú becsületbevágó cselekménnyel vádolnak meg, vagy azt a sorok között félreismerhetlenül sejtetik, amit ország-világ olvas. A bíróságnál azután nagyszokára kitűnik a valótlanság, de az illető sajtótermék sajnálkozását már alig olvassa valaki s a kevésbé tárgyilagos olvasónak — tehát a tömegnek — kitörölhetetlenül megmarad emlékében a közlemény bántó hatása. Sokszor még a sértő személyét sem lehet megtudni, mert azt a sajtótermék nem köteles kiszolgáltatni.

A lovagias eljárást pedig, melyet ma már nagyon sokan nem ismernek magukra kötelezőnek, ha alkalmazzák is, sokszor olyan könnyen kezelik, ami a lovagias gondolkozásmód megcsúfolását jelenti és világosan látszik, hogy azzal csak a becsületvédelem külszínét akarják megővni. Gyakran teljesen hozzá nem értő, vagy arra nem méltó emberek kezébe teszik le az ügyet, akik nem tudnak a határozatoknak tekintélyt adni. Magam láttam egy becsületbírói jegyzőkönyvön Erdélyi Bélának, a sokszoros párbajhősnek, sikkasztónak és elítélt feleséggyilkosnak aláírását, mint becsületbíróét.

Mindez tehát azt mutatja, hogy a becsületügyek felfogása, azok értékelése, a becsületvédelem és a megtorlás eszközei és módja tekintetében a társadalom mai állapotában és annak nagy tömegében bizonytalanság és szervezetlenség uralkodik.

Akik a szorosabb összetartozást a hivatás révén érzik, mint pl. a bíróikar, a tisztviselők bizonyos kategóriája, vagy akik azt valamely tekintélyes erkölcsi társadalmi alakulás révén mint a kaszinók, klubok stb. létrehozókat, a becsületvédelem terén dicséretes és hasznos munkát fejtenek ki az ő hatáskörükben, de ezek ellenőrző munkája elenyészik a társadalom nagy tömegében és a felfogások szétágazó útvesztőjében. A polgári társadalom legtöbb tagja a hivatalon kívül teljesen szabadon és a maga ízlése szerint rendezi be a magánéletét, arra senki sem fejt ki különösebb irányító vagy nevelőhatást; azt nem is teheti meg az egyén szabadságának megsértése nélkül, amit a polgári társadalomban általában féltve őriznek. A bíróságnak pedig nem az a hivatása, hogy irányadó szerv legyen, hanem csak az, hogy adott esetben a törvény súlyát éreztesse.

A sok helyen alkalmazott fegyelmi eljárás és ezen bizottságok működése távol áll a becsületvédelem és irányítás hivatásától; azok csak a szolgálati viszonyokra vonatkoznak, az egyéni becsületvédelem nem tartozik hatáskörükbe.

A becsületügyek eme szervezetlenségében a tisztikar egészen kivételes helyzetet foglal el.

Már a katonai nevelés folytán, ami sokszor egészen a kora gyermekkorban és közös intézetekben kezdődik, egységes szellem fejlődik ki a tisztikarban, melynek legfontosabb célja a hazafias erkölcsnevelés. Ezen intézetek nevelési rendszerével alig hasonlítható össze a polgári iskolák nevelési munkája, mert utóbbiaknak minden törekvésük ellenére sem állhatnak rendelkezésükre azok a pedagógiai eszközök és ama feltételek, amelyek a katonai nevelésnek rendelkezésére állanak. Különösen érezeti ez a hiányát a főiskoláknál, a szabad egyetemi polgároknál, akiknek pedig leginkább volna irányításra szükségük, míg evvel szemben a katonai főiskolán e téren tökéletes munka fejthető ki. A katonai nevelés folyamán bőven van alkalom a nem megfelelő elemek selejtezésére, tehát a tisztikarba kerülők már megrostált elemek, akik a becsületügyek és a becsületügyi eljárások tekintetében is rendszeres oktatást kaptak.

Eme egységes szellemű tisztikarnak a becsületvédelem céljaira különleges és tökéletes élő szervezete van, melynek legfontosabb elve, hogy nemcsak az egyesek becsületére, de a tisztii állás közös becsületére is aggályosan ügyel azon megfontolásnál fogva, hogy egyesek méltatlan cselekedetei az egész tisztikar hírnevére a tekintélyére befolyással lehetnek. Eme szervezet határozványai érvényesek a legalsóbbtól a legmagasabb rangú tisztre és azok külön szabályzatban, az u. n. „Becsületügyi szabályzatában vannak megrögzítve.

Talán nem lesz érdektelen eme szabályzat lényegét röviden ismertetni, amivel az egész „tisztii becsület“ kérdését legjobban lehet érthetővé tenni.

Első pontja így szól:

„A becsületügyi eljárás célja: úgy a tisztii állás közös becsületének, mint az egyes tisztiek becsületének megóvása és épségben tartása“ j — továbbá meghatározza, hogy „oly cselekmények és mulasztások, melyek a tisztii állás-becsületéről alkotott fogalmakkal vagy a tiszt becsületével ellentétben állanak és kérdésessé teszik, vajjon az illető tiszt a tisztii állás közös becsületének és a szolgálat érdekeinek csorbítása nélkül tisztii rendfokozatában meghagyható-e, a becsületügyi eljárás megindítását kívánják.“

E téren oly szigorú felfogást mutat a szabályzat, hogy elrendeli, hogy megelőző honvéd bírósági (ügyészi) eljárás vagy polgári büntető bírósági eljárás után is ugyanazon cselekmény vagy mulasztás miatt becsületügyi eljárás indítható, — a gyakorlatban mindig meg is történik — ha a bűnvádi eljárás alatt állott megmaradt a rendfokozatában,

de a cselekmények a közös állás vagy a tiszt magánbecsületét érinthetik; mert a törvény betűi szerint ítélkező bíróság felmentő ítélete még nem nyújt elég biztosítékot arra, hogy a kérdéses cselekménynek becsületügyi vonatkozása nincs-e?

Ha pedig valamely tiszt nyereségvágyból eredő vétség (kihágás) miatt jogerősen elítéltetett, vagy ha ilyen cselekmény rábizonyult ugyan, de elévülés vagy a feljelentés visszavonása vagy közkegyelmi tényben való részesítés miatt őt elítélni nem lehetett, akkor más hosszadalmas becsületügyi eljárásnak nincs is helye, hanem rövidített eljárással döntenek a fölött, hogy az illető elbocsáttassék-e a rendfokozatból vagy nem?

A becsületügyi szervezet és eljárás lényege a következő.

Az egyes kategóriájú tisztek csapattestenként titkos szavazással választanak egy-egy állandó jellegű „becsületügyi választmányát a felmerülő becsületügyek első elbírálására.

A becsületügyi eljárás megindítása vagy hivatalból vagy saját kérésre történik. A szabályzat erre nézve különösen hangsúlyozza, hogy „mindenki jogosult, a tisztnek pedig kötelessége bármely tiszt oly cselekményeit, amelyek nézete szerint a tiszt állás becsületébe ütköznek, az illető tiszt előljáró parancsnokságának bejelenteni.“ Ez nem más, mint határozott parancs, hogy a tisztek kötelesek egymás cselekményeit figyelemmel kíséreni a tisztikar becsületének megóvása végett.

A választmány tüzetesen kivizsgálja az esetet, arról terjedelmes előadást készít és azt az összehívott tisztikar elé terjeszti annak eldöntése végett, hogy az illető az eddigi kivizsgálás során tisztázta-e magát vagy pedig az ügy további tárgyalása szükséges-e?

A tisztikar — mely előtt az eljárás alatt álló és annak védője is megjelenhet — megvitatás után titkos szavazással dönt. Ennek eredményeként az illető tiszt felmentetik vagy pedig ügye tovább tárgyalatok, amit egy u. n. „becsületügyi tanács“ hajt végre. Ez további tüzetes megvitatás után a fölött határoz, hogy az illető „felmentendő“-e, a tiszt állás becsületét „veszélyeztette“-e, — vagy a tiszt állás becsületét „megsértette“-e?

Ezek a határozatok a polgári életben hasonlóval nem bíró súlyos következményekkel járnak.

Aki a tiszt állás becsületét „megsértette“: elveszti rendfokozatát és tiszt rangját; tényleges tisztelnél evvel együtt jár az illetmények elvesztése, továbbá esetleg a rendjelek, érdemrendek stb. elvonása is; aki „veszélyeztette“, az intésben részesül, mellőztetik a következő előléptetésnél és ha egy éven belül hasonló kimenetelű becsületügye támad, ugyanolyan elbánásban részesül, mint aki a tiszt állás becsületét megsértette, tehát elveszti rendfokozatát.

A becsületügyi tanács határozata megfellebbezhető a „fellebbezési tanácshoz“; ennek ítélete azonban feltétlenül végrehajtandó.

Az előjáróknak csak az eljárás megindításához van joguk; azután már a választmány és a tanács függetlenségének megóvása érdekében semmi befolyásuk nincsen; annyira, hogy a „tisztai gyűlés“-en a csapatparancsnok nem is vehet részt és annak határozatát még alaki okokból sem semmisítheti meg.

A főparancsnoknak van egyedül joga a téves vagy nem megfelelő tanácsi határozatot felülbírálni, esetleg új határozat végett az ügyet a fellebbezési tanácshoz utalni; ennek határozata azonban feltétlenül végrehajtandó.

Rendkívül fontos szerepet töltenek be a becsületügyi választmányok ebben az egész szervezetben. Nekik nemcsak a kivizsgálás és a vádolás a feladatuk, hanem kötelességük a tanácsadás is. Minden tisztnek, aki valamely becsületügyben hozzájuk fordul, kötelesek felelősség terhe mellett alapos megvitatás után tanáccsal szolgálni a követendő eljárásra nézve. Miután a választmány tagjai a tisztikar bizalmából kerültek ebbe a felelősségteljes helyzetbe, mindenkinek módjában van, hogy a sokszor nagy tapasztalatot és érzéket kívánó becsületügyekben az arra leghivatottabb bajtársak irányítását vegye igénybe. De nemcsak a bajtársaknak, magának a parancsnoknak is joga van — ha annak szükségét látja — a becsületügyi választmány véleményét egyes esetekben bekövetelni.

A választmány köteles emellett figyelemmel kísérni a tisztikar felfogását és gondolkozásmódját a becsületügyekben, megfigyelni a jelenségeket és ez ügyekben szerzett tapasztalataikkal és benyomásaikkal a tisztikar irányításában résztvenni. A parancsnoknak a becsületnevelésre vonatkozó kötelességeit egy helyen a szabályzat így határozza meg: „A parancsnok a tisztikart céltudatosan nevelje, hogy a tisztikarnak a becsületről alkotott felfogása szakadatlanul finomuljon s becsületérzése élénk és érzékeny legyen. E tekintetben elkövetett botlásokat mindenkor határozottan és kérlelhetetlen szigorral meg kell torolni.“

Ez a szervezet a becsületvédelem szempontjából tökéletes, melyhez hasonlítható a társadalom semmi más részében nincsen.

Nyílt és becsületellenőrzést biztosít a tisztikar és annak minden tagja fölött; állandó szerv útján állandó irányítást nyújt; a főparancsnok központi ellenőrző működése és az eljárások eredményének közlése folytán egységes felfogást biztosít az egész tisztikarban; feljogosítja a tisztikart, hogy meggyőződése szerint a tisztai állásra nem méltó egyéneket a maga köréből bírói eljárás mellőzésével kivesse; képesíti azonban arra is, hogy azonosítsa magát azokkal a bajtársakkal, akiket talán ártatlanul érnek támadások s ezáltal részesítse őket hathatós becsületvédelemben.

Eme szervezet tudata rendkívüli megnyugvást ad a tisztikar minden tagjának erkölcsi tekintetben, de súlyos terheket is ró rájuk. A tiszt nemcsak szolgálatban, de a magánélet minden vonatkozásában is

felelősséggel tartozik eme szervezet szellemének, tehát bajtársainak és előljáróinak is. A polgári életben alig törődnek avval, hogy valaki a hivatalon kívül, az ő otthonában vagy azon kívül milyen életet folytat, kivel él együtt és kikkel érintkezik; milyen helyiségeket látogat, hogyan öltözködik, kit vesz feleségül stb., stb. Nem úgy a tisztikarban! A bajtársi élet szorossága, a tisztietkezők és kaszinók meghitt élete, a kölcsönös társas érintkezés kötelezettsége, a tisztikarnak az a joga, hogy a nősülendő aráját illetőleg véleményt mondhat arra nézve, hogy méltónak tartja-e, hogy bajtársának a felesége legyen, végül az a kötelesség, hogy adott esetben bajtársa becsülete tekintetében ítélkezzék, annyira kimélyítik a bajtársi együttérzés szellemét, hogy nem lehet közömbös az sem, hogy a tiszték magánélete milyen színvonalon mozog.

Emellett a tiszt nemcsak a saját maga, de családtagjai által elkövetett cselekményekért is felelősséggel tartozik és azokért becsületügyi eljárás alá vonható.

Természetes, hogy ilyen szellem mellett a becsület fogalmának magyarázata, elbírálása és az ellene elkövetett ballépések megtorlása igen szigorú elvek szerint történik. Akinek sokszor volt alkalmja ilyen eljárásokban résztvenni, láthatta, hogy ugyanazon cselekmény sokkal szigorúbban bírálta el a tisztikarban, mint azon kívül állóknál; a következmények pedig az egyén szempontjából sokszor olyan végzetesek, aminők a polgári életben csak bírói döntés alapján és a legritkább esetben fordulnak elő.

A tisztekre nézve kötelező a lovagias eljárás igénybevétele; sőt, hibák vagy közömbösségek, melyek e téren elkövetetnek, becsületügyi szempontból bíráltnak el. A tisztikar nem mellőzheti ezt az eljárást addig, míg a társadalom más részeiben jogosnak és szükségesnek tartják, mert a tisztikar a becsületügyekben a legszélsőségesebb álláspontot képviseli és nem mondhat le semmiféle becsületvédő intézményről addig, míg azt a társadalom magából végleg ki nem veti és amelynek elkerülése talán a gyávaság látszatát kelthetné.

A tényleges állományú tisztikar a szigorú becsület- és tekintélyvédelem érdekében lemond mindenféle közéleti szereplésről, mert nem akarja kitenni magát az avval járó súrlódásoknak, zaklatásoknak és hajszáknak, melyek a tisztikar aggályosan őrzött becsülete és tekintélye ellen alaptalan támadásokra nyújthatnak alkalmat. E téren is felsőbb ellenőrzés irányítja a tisztikart, mert egy tagjának sem szabad belépni semmiféle együletbe, kaszinóba, klubba stb. a központi hatóság engedélye nélkül.

Az érintett intézmények és rendszabályok betekintést engednek abba a következetes szervezetbe, mely a tisztikarban a becsület hathatós védelmét célozza. S bár ez mérhetetlen előnye mellett súlyos terhet is ró a tisztikar minden tagjára, azt azok nem érzik teherként, mert a cél nemessége egész egyéniségüket áthatja.

Összefoglalásképpen megállapíthatjuk tehát, hogy a tisztikarnak nincsenek külön meghatározásai a becsület fogalmáról; nem is akar magának külön becsületet vagy annak egy különös fokát rendszeresíteni és azt tartja* hogy ami becsület a tisztikarban, az becsület a polgárnál is, ami pedig itt becstelenség, az az marad másutt is.

A különbség azonban abban rejlik, hogy amíg a polgári társadalomban a becsületügyekben különféle felfogások érvényesülhetnek, amelyek a becsület szempontjából nem mindig kielégítőek és a becsületvédelemnek nincsen állandó irányító és ellenőrző szerve, tehát annak kényszerét nem mindenki érzi, addig a tisztikar a becsületügyekben tökéletes egységes felfogást tanúsít és abban a legszélsőségesebb álláspontot foglalja el, a becsületvédelem céljaira pedig külön létrehozott állandó szervezete van, „melynek ellenőrzése, irányító és megtorló befolyása alól a tisztikarnak egy tagja sem vonhatja ki magát.

Emellett a tisztikar minden egyes tagja felelőssé tétetik a „tiszti állásért“ tehát az egész testület becsületének oltalmáért épúgy, mint az egész tisztikar felelős az egyesek becsületének megóvásáért. Ez a kölcsönös vonatkozás egyén és testület között ilyen szigorú felfogásban a társadalom semmi más részében nem található meg.

A tisztikarra vonatkozó ama erélyes rendszabály pedig, hogy a a bírói eljárás után minden tiszt még becsületügyi eljárás alá vonandó, mely az ügyet becsületügyi szempontból van hivatva kivizsgálni és megtorolni, a polgári társadalomban teljesen ismeretlen.

Ez a szigorú szervezet és kéréletlen felfogás örökös az egész tisztikar és az egyesek becsülete fölött; ez a tudat adja a szoros együtvértartozás felemelő érzését, ez szerzi meg egymás megbecsülését és tisztelét és ez emeli kifelé a tekintélyét. Mert a tisztikarra lesz bízva valamikor a nemzet színe-virága; benne összpontosul egykoron a végveszélyben a nemzet minden reménye és bizalma, hogyan lehetne ennek a nagy és magasztos feladatnak a becsület tekintélye nélkül megfelelni? Ezért nem lehet csodálkozni azon, hogy a tisztikar erélyesebb eszközöket kíván a maga becsületének oltalmára. Ebben a tiszt soha nem maradhat alul senkivel szemben, mert azt ország-világ rögtön észreveszi és megingatja bizalmát az egész tisztikarral szemben. A bizalom hiánya pedig nemcsak a tekintély megingásának, de a fegyelem meglazulásának is erjesztő csirája.

Valamikor, amikor még a régi honvédség és a régi monarchia hadserege élt, a tiszt becsület fogalma és szelleme a becsületügyekre a polgári társadalomban is mértékadó volt, mert a sok-sok tartalékos tiszt révén, akik az általános védkötelezettség folytán ezen az iskolán átmentek és akikre ugyanazon szabályok voltak érvényesek, a tiszt becsület fogalma és szelleme általánosan ismertté és tiszteltté vált. Ha egy tartalékos tisztnek becsületbeavágó dolga akadt, feljelentették a katonai hatóságnál, mert tudták, hogy ott az alapos kivizsgáláshoz

és szükség esetén a megtorláshoz a megfelelő szervezet rendelkezésre állt, melynek döntése nagy erkölcsi megbélyegzést jelentett. Talán az, hogy ma hiányzik ez a kényszer, mely a tartalékos tisztekre nehezedett, tehát a dolog lényege a társadalomnak már csak kisebb rétegeiben ismert, vagy azt már elfelejtették a háború és a katasztrófális idők bomlasztó és sorvasztó hatása alatt, okozza, hogy a tisztői becsület fogalma ma vita tárgyát képezheti.

Tudnia kell tehát minden magyar embernek, hogy a tisztikar nem állít fel külön tételeket a becsület fogalmának magyarázatára, mely eltérő volna a polgári becsülettől, és meg kell érteni, hogy a „tisztői becsület“ fogalma csak az egyéni és testületi becsület aggályosabb és szigorúbb védelmében jut kifejezésre és ebben mutat különbséget a polgári társadalommal szemben.

Ez irányban akarnak e sorok felvilágosítással szolgálni.

Nyugodtan mondhatjuk, hogy kár minden szóért, mely egy szervezetet azért akar támadni, mert becsületére túlságosan kényes; abból még sohasem lett baj; de abból, hogy az erkölcsöt és becsületet alább értékelték, már nemzetek katasztrófája következett be.

RÉVY KÁLMÁN